

K Benešově druhé volbě prezidentem

O pozapomenutém cyklu litografií z roku 1946

MICHAL PEHR

V archivu Národního muzea je součástí fondu prezidenta Edvarda Beneše řada oslavných publikací, které byly vydány ještě za jeho života. Z této sbírky vyčnívá pro svůj rozměr (50 x 40 cm), ale i obsah publikace nazvaná *Volba prezidenta republiky*,¹ která čtenáře upoutá již svojí podobou. Nejen její obrazová příloha, ale i vysázený text s tiráží a titulním listem byly totiž tištěny po jedné straně a zapaspartovány. V tom je ve srovnání s jinými jistě výjimečná.

O politikovi, sociologovi a nakonec i druhém československém prezidentovi Edvardu Benešovi bylo a ještě bude napsáno mnohé.² V české společnosti je to jedna z nejdiskutovanějších postav moderní historie. Jan Masaryk se o něm vyjádřil v rozhovoru s Viktorem Fischlem takto: *Většina lidí si myslí, že v Benešovi není dost lidskosti. Ono je pravda, že je to takový profesor. Takový kantorský typ, co vám dá sedmadvacet důvodů pro každý prd. A on mluví trochu nosem. Ale chyba, kamaráde, pozor, Beneš je náramně lidský člověk. Víte, on chtěl mít vždycky děti. To máte věci, kde všech sedmadvacet důvodů nic nepomůže. Měl byste ho vidět, když si hraje se psem. Je ohromně trpělivý a shovívavý k lidem kolem sebe. Já myslím, že někdy až moc. On sám neřekne sprosté slovo – bohužel, ale mne nechá klidně mluvit o pr... Věřte mi, v Benešovi je moc lidskosti. Co je na něm nelidské, je ta jeho pracovní kapacita. Šestnáct, osmnáct hodin denně není u něho nic zvláštního. A pracuje náramně systematicky. Všechno u něho musí mít systém.*

O všem si dělá poznámky. Ale nemyslete si, že ty poznámky pak jenom strčí do škatulek a dost. Má velikou paměť a ví, kde najít cihly, když staví nějakou tu ideu. Ví vždycky, do které škatulky sáhnout. Beneš je profesor. Lidem se zdá, že je to suchý patron, protože on neumí moc ukázat, co cítí. On užívá moc mozku. Já si někdy říkám, že on asi myslí, i když spí. Mě tohle kdysi trochu znepokojovalo. On byl pro můj vkus trochu takový primus. Tak jsem se ho jednou zeptal, proč si někdy nevypije skleničku whisky. Řekl mi: „Člověk nemá mít víc než jednu vášeň. Jeden pije, druhý letí na ženy, třetí hraje karty. Já jsem propadl politice.“³ Propadnutí politice bylo naprosté. S Benešovým jménem je spojeno budování zahraničního odboje v době první světové války a následně vytvoření československé diplomacie. Nakonec se stal i druhým československým prezidentem a po nacistické okupaci ČSR formoval druhý zahraniční odboj, jenž vedl ke znovuoobnovení Československa. K Benešovu jménu se ovšem váže i akademická kariéra

– hlavním tématem jeho zájmu bylo politické stranictví v demokracii a demokracie samotná. Stejně tak s ním pojíme i koncept socializující demokracie, který zavládl v Československu v květnu 1945. Období třetí republiky (1945–1948) představuje závěr jeho pozoruhodné politické kariéry, ale současně i její nejskvělejší etapu, jakkoliv je nakonec završena únorovou tragédií, která byla i jeho osobním neúspěchem.⁴

Prezidentova satisfakce

Po osvobození na jaře 1945 byl Beneš na svém politickém vrcholu a zažíval především pocit satisfakce za Mnichov a uznání za svoji práci v odboji. Dnešní politici by mohli až závidět, jaké postavení měl tehdy ve společnosti. Žádná z tehdejších politických stran si na něj nedovolila veřejně útočit, to bylo tabu. Prezident se těšil veliké úctě, byl mnohdy až nekriticky zbožňován. Skládaly se na něj básně, ódy, písně a vydávaly se nejrůznější oslavné práce. Řada

1 NOVOTNÝ, Antonín – KONÚPEK, Jan: *Volba prezidenta republiky: 19. VI. MCMXLVI*. Vladimír Žikeš, Praha 1946.

2 Z literatury o Edvardu Benešovi viz např. DEJMEK, Jindřich: *Edvard Beneš. Politická biografie českého demokrata*, sv. I, II. Karolinum, Praha 2006 a 2008.

3 FISCHL, Viktor: *Hovory s Janem Masarykem*. Mladá fronta, Praha 1991, s. 85.

4 K této věci viz např. PEROUTKA, Ferdinand: *Byl Edvard Beneš vinen?* Masarykův demokratický svaz, Paříž 1950.

měst a obcí jej učinila svým čestným občanem. Ve velkém množství se vydávaly známky s jeho portrétem atd. Dokonce vycházely i příručky k jeho oslavám, které měly za úkol vyzdvihnout tohoto politika.⁵ Ze všech těch prací si dovolím ocitovat malou část jednoho takového díla: *Pan prezident a paní Benešová jsou zase mezi námi. Na starobylém Hradě pražských králů vlaje zase presidentská vlajka. Pan prezident sedává zase ve své staré pracovně s krásným výhledem na stověžatou matičku Prahu a řídí odtamtud osudy naší drahé vlasti.*⁶

Jistě něco z toho vznikalo z přirozené touhy některých lidí zalíbit se hlavě státu, ale většina těchto oslavných, někdy až hagiografických textů vycházela z hlubokého přesvědčení a víry tehdejších lidí.

Mnozí z nás si jistě také vzpomenou na scénu z filmu *Všichni dobří rodáci* (1969, scénář a režie Vojtěch Jasný), který začíná právě na jaře 1945, kdy varhaník v podání Vlastimila Brodského hraje při zkoušce chrámového sboru na varhany v kostele místo *Tisíckrát pozdravujeme Tebe* oslavnou píseň *za Beneše, za Stalina*. Takovýchto případů ze skutečnosti by se dala najít celá řada.

Lidé do Beneše vkládali veliké naděje. Byl to jednak možná obraz zděděné víry v dobrého panovníka – dobrou hlavu státu, ale také pro ně symbolizoval odboj proti nacistům a představoval záruku demokracie.

Tyto představy spolu s tehdejší propagandou způsobily, že jeho význam byl až přeceňován, vzhledem k možnostem daným mu stále platnou prvorepublikovou ústavou z února 1920.

Devatenáctý červen 1946, tj. den poválečné prezidentské volby, spolu s Benešovým návratem po osvobození do vlasti v květnu 1945 patřily nesporně mezi vrcholné okamžiky jeho prezidentství. O významu této volby svědčí nejenom řada blahopřejných pozdravných dopisů, ale i to, že Edvard Beneš při ní neměl žádné protikandidáta a získal hlasy všech poslanců tehdejšího parlamentu. To je v historii naprosto unikátní situace a svědčí i o nesmírné oblibě, které se Beneš tehdy těšil. Jednoznačně patřil mezi nejoblíbenější československé politiky.⁷

O jeho oblibě svědčí i to, že tehdy již chystaná ústava počítala s tím, že Beneš bude mít stejnou výjimku, jakou měl T. G. Masaryk v prvorepublikové ústavě. To nakonec zůstalo i v textu květnové ústavy 1948: podle paragrafu 70 mohl být prezident volen maximálně na dvě funkční období, které bylo sedmileté, toto ustanovení se ale netýkalo *druhého prezidenta Československé republiky*, tj. Edvarda Beneše.

Parlament a prezidentská volba

Nepředbíhejme však. Na 19. června 1946 se již řadu týdnů připravovala

prezidentská volba. Počítalo se s tím, že jedním z prvních úkolů nového Národního shromáždění (NS) bude právě volba prezidenta. O kandidátovi nikdo nepochyboval. Noviny dokonce už týž den oznamovaly, že na základě dohody českých a slovenských stran na půdě Národní fronty z 18. června 1946 bude „jednomyslně zvolen“.⁸ Kandidátem Národní fronty byl úřadující prezident a nikdo si nedovolil navrhnout protikandidáta. Komunisté v tisku uveřejnili, že se tak děje na základě návrhu předsedy KSČ Klementa Gottwalda.⁹

Den před prezidentskou volbou se poprvé sešel nově zvolený parlament, který vzešel z květnových voleb 1946, a noví poslanci si zvolili mimo jiné své vedení. V čele sněmovny tak zasedl dlouholetý odborářský pracovník a čelný komunist Antonín Zápotocký.¹⁰ Jeho zvolení bylo na poválečné poměry poměrně napínavým procesem. Národní fronta se totiž na obsazení postu předsedy parlamentu neshodla, a tak se vše řešilo až na parlamentní půdě. Byli navrženi tři kandidáti: za KSČ Antonín Zápotocký, za sociální demokraty František Tymeš¹¹ a za národní socialisty dosavadní předseda parlamentu Josef David.¹² V prvním kole získal David 143 hlasů, Zápotocký 115 a Tymeš 38 hlasů. V druhém kole se pak poměr obrátil, když Zápotocký získal i hlasy sociálních demokratů a obdržel tak 153 hlasů, zatímco Josef David

5 Blíže viz např. HAJŠMAN, Jan: *Dr. Edvard Beneš*. Zemská rada osvětová, Praha 1946; URBAN, Jaroslav František: *Prezident dr. Edvard Beneš. Články, proslovy, recitace, programová látka oslavných večerů*. Ústřední učitelské nakladatelství a knihkupectví, Praha – Brno – Banská Bystrica 1946.

6 TÁBORSKÝ, Eduard: *Pan prezident se nám vrátil*. Státní nakladatelství, Praha 1945, s. 15.

7 O tom svědčí i výsledky výzkumu, které prováděl rodící se Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Výzkum se zaměřoval na to, který z politiků je nejoblíbenější, respektive které osobě lidé nejvíce důvěřují. Podle něj lidé nejvíce důvěřovali Edvardu Benešovi (80 %), Klementu Gottwaldovi (18,5 %), Zdeňku Fierlingerovi (18 %), Janu Masarykovi (13,7 %) a Msgr. Janu Šrámkovi (12,2 %). Ostatním politikům důvěřovalo méně než 10 % dotázaných. Viz *Archiv Ústavu T. G. Masaryka*, f. Edvard Beneš III, k. 61.

8 Edvard Beneš jediným kandidátem Národní fronty. *Rudé právo*, 19. 6. 1946, s. 1.

9 Tamtéž. Srov. též Dr. Edvard Beneš jediným kandidátem na úřad prezidenta republiky. *Lidová demokracie*, 19. 6. 1946, s. 1.

10 Antonín Zápotocký (1884–1957), komunistický politik a odborový předák. V letech 1945–1948 předseda Ústřední rady odborů, 1948–1953 předseda vlády a 1953–1957 prezident republiky.

11 František Tymeš (1895–1968), sociálně demokratický a později komunistický politik. V letech 1935–1939 a 1945–1968 poslanec NS, 1947–1948 náměstek předsedy vlády.

12 Josef David (1884–1968), národně socialistický politik a novinář. V letech 1921–1939 poslanec NS. Za války účastník londýnského

pouze 142 hlasů (jeden lístek byl neplatný). Čtyři poslanci nehlasovali.¹³ Mnozí byli zvolením Zápotockého zaskočení a interpretovali je různým způsobem. Především národní socialisté tento výsledek nesli těžce. Jedním z důvodů silného zájmu komunistů o funkci předsedy parlamentu byla skutečnost, že následujícího dne měla proběhnout prezidentská volba a chtěli, aby Edvard Beneš skládal slib do rukou komunistického předsedy parlamentu. Druhým důvodem byla snaha donutit národní socialisty k tomu, aby ustoupili od požadavku pěti křesel v nové vládě, na který měli nárok podle výsledku voleb. Když socialisté ustoupili a spokojili se se čtyřmi křesly výměnou za předsedu parlamentu, Antonín Zápotocký z funkce odstoupil a 18. července 1946 došlo ke znovuzvolení Josefa Davida.

Dne 19. června 1946 se na půl desátou sešli poslanci ve Vladislavském sále Pražského hradu. Komunistické *Rudé právo* to následující den komentovalo slovy: *Otvírá se nový den. Slavný den už osvobozené volby našeho prezidenta. Ne vnuceného nám Němci. Sedm let vládl nad Hradem buď komediantský prapor Háchův nebo ten kříž z háků, kříž smrti.*¹⁴ Noviny si pak všimaly toho, jak byl připraven Vladislavský sál k volbě, a plasticky popisovaly celý její průběh. Až na dva poslance přišli všichni, podle prezenční listiny jich bylo přítomno

298. Chybějícími poslanci byli Helena Koželuhová (Československá strana lidová – ČSL) a Jozef Staško (Demokratická strana – DS). Oba nesložili z politických důvodů poslanecký slib a na jejich místa nastoupili po volbě náhradníci.¹⁵ Mimoto přišla řada hostů a novinářů, kterých bylo celkem 150, z toho 80 zahraničních. Jednání zahájil nový předseda parlamentu Zápotocký, který promluvil velmi pateticky. Ve svém projevu konstatoval, že jediným kandidátem je Edvard Beneš, zhodnotil dobu od jeho první volby v prosinci 1935 a na závěr řekl: *Ať dnešní volba prezidenta podá neklamně důkazy o tom, že Národní fronta Čechů a Slováků, zrodivší se v odboji proti cizáckým vetřelcům a uchvatitelům, zůstane nadále pevná a neotřesená. Dokumentujeme před celým světem, že oba národy a všechny politické strany, tvořící Národní frontu Čechů a Slováků, věrný ideálům národní revoluce, jsou ovládnuty pevnou vůlí do nejzazších důsledků dobudovati výstavbu své republiky i její nové lidově demokratické řády.*¹⁶ Pak následovala volba, která proběhla velmi rychle. Celá věc netrvala ani hodinu. Už v 10.14 hod. byly podle stenografického záznamu sečteny hlasy a Zápotocký mohl přerušit jednání sněmovny, aby osobně pozval nově zvoleného prezidenta republiky, který očekával výsledek volby ve své kanceláři. Edvard Beneš se dostavil přibližně za dvacet

minut do sálu, aby vykonal ústavou předepsaný slib. V 10.37 hod. vešel do zasedací síně jako nově zvolený prezident, doprovázený tajemníkem Národního shromáždění JUDr. Josefem Madarem,¹⁷ předsedou vlády Zdeňkem Fierlingerem,¹⁸ kancléřem Jaromírem Smutným¹⁹ a šéfem diplomatického protokolu JUDr. Janem Skalickým.²⁰

Poté předseda sněmovny přečetl slib a prezident tento slib složil. Zápotocký následně Benešovi pogrataloval a provolal mu slávu. Jaké byly pocity Edvarda Beneše při tomto aktu, můžeme jen odhadovat. Jistě na něho působila všeobecná snaha, aby celý akt proběhl pokud možno co nejlépe, přesto musel mít zvláštní dojem ze skutečnosti, že slib skládal do rukou komunistického předsedy parlamentu. A tento moment v jeho mysli jistě poněkud kalil slavnostní den.

Všichni přítomní poslanci po provedení slibu mnoho minut tleskali na vyjádření úcty Edvardu Benešovi a celý akt byl završen státní hymnou, kterou zpívali všichni přítomní, poslanci i hosté. Poté se prezident republiky odebral s doprovodem do Staré sněmovny, aby svůj slib stvrdil podpisem. Po pár minutách se vrátil do sálu, kde ho poslanci znovu uvítali potleskem. Prezident již sálem jen prošel. V 10.50 hod. schůze skončila, zdaleka to však nebyl závěr volebního dne ani slavnosti s ním spojené. Osla-

odboje a v letech 1940–1945 člen Státní rady. V roce 1945 náměstek předsedy vlády, 1945–1946 předseda Prozatímního národního shromáždění (PNS) a v letech 1946–1948 předseda Ústavodárného národního shromáždění (ÚNS).

13 Byli to Helena Koželuhová a Jozef Staško, jména zbývajících dvou poslanců, kteří neodevzdali hlasovací lístek, se autorovi zjistit nepodařilo.

14 Slavný den. *Rudé právo*, 20. 6. 1946, s. 1.

15 V případě Heleny Koželuhové (1907–1967) bylo důvodem její vyloučení z ČSL, u slovenského poslance Jozefa Staška (1917–1999) šlo o to, že byla zpochybňována jeho činnost za války.

16 Blíže viz stenografický záznam z 2. schůze ÚNS 19. 6. 1946 – viz www.psp.cz (citováno k 27. 2. 2020).

17 Josef Madar (1894–1949), právník a úředník. V letech 1945–1948 generální tajemník Kanceláře Národního shromáždění. Po únoru 1948 odešel do exilu.

18 Zdeňek Fierlinger (1891–1976), legionář, diplomat a politik, v letech 1937–1945 vyslanec ČSR v SSSR, 1945–1947 předseda Československé strany sociálně demokratické (ČSSD), 1945–1946 předseda vlády. Po únoru 1948 jeden z hlavních organizátorů sloučení ČSSD a KSČ. Dlouholetý komunistický ministr a politik.

19 Jaromír Smutný (1892–1964), legionář, diplomat a úředník. V letech 1940–1948 kancléř prezidenta republiky Edvarda Beneše.

20 Jan Skalický (1890–1967), diplomat a úředník. Za první republiky dlouholetý pracovník ministerstva zahraničních věcí. V letech 1941–1945 vyslanec u polské exilové vlády, 1945–1949 šéf diplomatického protokolu.

vy se přesunuly do dalších prostor Pražského hradu, na třetím hradním nádvoří se konala přehlídka čestné roty, bylo vypáleno 21 dělových salv a nad Pražským hradem proletělo několik letadel jako vyjádření úcty zvolenému prezidentovi. Poté se Edvard Beneš vydal na slavnostní jízdu Prahou, při níž byl nadšeně oslavován shromážděnými davy mávajícími lidmi. Na Staroměstském náměstí se zúčastnil přehlídky další čestné roty a následně položil věnec k hrobu Neznámého vojína. *Po zahrání státní hymny rozloučil se pan prezident se svým průvodem a špalírem nadšeného obyvatelstva nastoupil zpáteční cestu na Hrad.*²¹

Tím ovšem program zdaleka nekončil. Odpoledne přijal Beneš na Hradě ještě zástupce diplomatického sboru v čele s britským velvyslancem Philipem B. Nicholsem, předsednictvo parlamentu a také dosluhujícího ministerského předsedu Zdeňka Fierlingera, který mu předal demisi své vlády. Současně pověřil vítěze voleb Klementa Gottwalda sestavením vlády nové, která byla jmenována 2. července 1946.

Celý den provázelo obrovské veselí a radost. Takřka celý národ se radoval, že jeho hrdina byl opět zvolen prezidentem republiky. O nadšení tehdejší společnosti svědčí řada blahopřání, která Edvard Beneš dostával. Do prezidentské kanceláře přicházelo obrovské množství dopisů a telegramů blahopřejících k jeho zvolení. Téměř osm set dopisů a telegramů poslali jak jednotlivci, tak zástupci spolků, církví, hasičů, nejrůznějších škol, státních úřadů,

vojska, politických vězňů z druhé světové války, legionářů, zástupci politických stran a místních a okresních národních výborů. Ti všichni patřili mezi gratulanty a jejich blahopřání svědčila o obrovské oblibě prezidenta republiky. Svě nadšení z volby projevila i řada komunistických místních organizací. Tak například organizace KSČ v Lánech napsala už 18. června dopis, v němž se uvádí: *Pane presidente. K Vašemu slavnostnímu zvolení prezidenta naší drahé a krásné Československé republiky vyslovujeme Vám nejužší blahopřání. Jsme hrdi na Vás jako na bojovníka lepšího zítřka a zastávce sociálně slabších, jakož i zastávce pokroku a kultury. Důvěra jakož i láska k Vám, pane presidente, jsou co dar našich českých srdcí.*²² Z bratislavského magistrátu (Městského národního výboru) Edvardu Benešovi oznámili, že jeho zvolení si připomněli zvoněním na historický zvon města.²³

Gratulanti přáli prezidentovi především zdraví, a aby dlouho vedl naši zem, zdobili jej epitety jako *záruka šťastné budoucnosti* či *symbol rozkvětu*. Zvlášť působivá byla blahopřání dětí a školní mládeže. Tak například dívky z měšťanské školy v Kostelci na Hané napsaly Benešovi dopis, který začínal slovy: *Náš drahý milovaný pane presidente, chtěly bychom všechny jeti za Vámi na Hrad, abychom Vám mohly říci, že Vás máme tolik, tolik rády. [...] Plakaly jsme radostí a štěstím, když jsme slyšely z rozhlasu Váš pevný hlas, slibující pracovati pro dobro nás všech.*²⁴ Západočeské učitelstvo shromážděné v Krajském výboru Svazu zaměstnanců školství a osvěty pro-

hlásilo 20. června 1946: *[...] do jednoho se přičiníme, abychom plnění svých svatých povinností vůči národu, Vám Vaší těžkou, namáhavou a odpovědnou prací usnadnili.*²⁵ Stylově pogratovala Svobodná divadelní scéna v Ústí nad Labem, která byla dle svých slov naplněna nevýslovnou radostí nad Benešovým znovuzvolením, a své blahopřání ukončila příznačným: *[...] přejeme Vám ve Vaší těžké budovatelské práci po ochotnicku: zlomte vaz.*²⁶

Své nadšení nad zvolením E. Beneše vyjadřovali nejrůznějšími způsoby také jednotlivci. Posluchačka filozofie Zdeňka Berčuková z Chrlic u Brna 23. června 1946 napsala: *Jsme všichni šťastní, že Vy budete v našem čele, neboť jen Vy to s námi myslíte nejlépe.*²⁷ Poštovník Gustav Bretter z Ostrova u Karlových Varů hned 19. června 1946 píše: *Byl to krásný okamžik po napětí posledních dnů, když hlasatel pražského rozhlasu oznámil: složeno 298 platných hlasovacích lístků a všechny zněly na jméno Dr. Edvard Beneš. Radostí zaplesalo srdce. Oči radostným dojmem zvlhly.*²⁸ Josef Endt z Nové Vsi u Jablonce nad Nisou 19. června 1946 napsal: *Vaše blahorodí pane státní presidente doktore Eduarde Beneši, veškeré dělnictvo z Nové Vsi u Jablonce nad Nisou Vám přeje vše nejlepší k dnešnímu dni a k Vaší volbě...*²⁹

Hagiografická práce

Jedním z ukázkových příkladů oslav Benešova zvolení a jeho popularity, které se chcí blíže věnovat, je výše připomínaná publikace Antonína Novotného³⁰ a Jana Konůpka³¹ *Volba prezidenta republiky: 19. VI. MCMXLVI,*

21 Slavnostní jízda prezidenta republiky Prahou. *Lidová demokracie*, 20. 6. 1946, s. 1.

22 *Archiv Kanceláře prezidenta republiky*, inv. č. 1874, dopis z 18. 6. 1946.

23 Tamtéž, inv. č. 1874, telegram z 19. 6. 1946.

24 Tamtéž, nedatovaný dopis.

25 Tamtéž, dopis z 20. 6. 1946.

26 Tamtéž, nedatovaný dopis.

27 Tamtéž, dopis z 23. 6. 1946.

28 Tamtéž, dopis z 19. 6. 1946.

29 Tamtéž, dopis z 19. 6. 1946.

30 Antonín Novotný (1891–1978), historik umění. Od roku 1916 působil v Muzeu hlavního města Prahy, jehož byl v letech 1934–1938

ktou vydal k 28. říjnu 1946 tehdy známý pražský knihkupec, odbojář a přesvědčený demokrat Vladimír Zikeš.³² V mnoha ohledech jde o unikátní počin. Zikeš se rozhodl, že v počtu 150 výtisků vydá soubor monumentálních litografií připomínajících 19. červen 1946, který měl pro budoucnost dokumentovat zvolení Edvarda Beneše. Vzniklo tak pozoruhodné výtvarné dílo, pro které těžko nalezneme srovnání v rámci ostatních československých prezidentských voleb. Jan Konůpek pro publikaci vytvořil čtyři litografie a doprovodné kresby, historik umění Antonín Novotný byl pověřen napsáním úvodu, který je velmi patetický až hagiografický a zároveň dobře ukazuje erudici znalce staré Prahy.³³ Novotný svůj výklad začíná oslavou bájně kněžny Libuše, která věštila českému národu slavnou budoucnost, a pokračuje chválou češství, českých dějin a holdem kráse a významu našeho hlavního města, aby nakonec skončil chválou Edvarda Beneše i celé triumfální červenové volby. O Benešovi mimo jiné píše, že to je muž, který vyšed ze vsi, prošel metropolemi světa a všude burcoval podle jeho slov svědomí národů, aby nedaly zahynouti

malému národu.³⁴ A pokračuje ve stejném tónu: *On vznesl jitřenku nového rána nad končinu, o níž snil slovy hymnu Kde domov můj. On vzkřísil Prahu jedinou a jedinečnou. Jemu jásáno vstříc pro Něho, když zvolen za prvního z nás vzplanuly lustry Vladislavského sálu.*

Neméně epicky je zachycena i Benešova slavnostní povolební jízda Prahou: *Elektorální akt je dokonán. Následuje přehlídka čestné roty [...] a za chóru kovových pěvců svatovítských počíná triumfální jízda ulicemi města. Vůz prezidentův má stráž Platzerových gigantů – a hle: před očima hlavy státu leží panorama, tolikrát viděné a po každé s nemenší intenzitou dojímavé.* Pražské panorama dále Novotný popisuje jako moře: *Na hladinu tohoto moře vplouvá prezidentský vůz a od prvního okamžiku ho doprovází hukot vln. Ne, to není hlas přelévajících se vodních mas, běžících cvalem ořů Poseidona, ale orkán jásotu bezejmenného, z tisíců jedinců složeného množství, v němž každý jednotlivec si je vědom, čím byl provždy zavázán člověku, jenž dvakrát odešel jako psanec, aby po dvakrát pomáhal silou ne poslední tvořit dějiny světa.* Text pokračuje popisem triumfální cesty Prahou a končí provoláním a přihlášením

se k heslu prezidentské standarty *Pravda vítězí*. Uzavírá jej kresba, kde je Edvard Beneš znázorněn jako pokračovatel Husa, Komenského, Palackého a Masaryka. Následně jsou připojeny čtyři litografie signované autorem. Samozřejmostí bylo, že jeden z výtisků byl věnován Edvardu Benešovi a jeho paní a dnes je uložen v Archivu Národního muzea.³⁵ Ostatní výtisky byly rychle rozprodány a dnes představuje tato publikace vysoce ceněnou raritu připomínající jeden z nejlepších dnů v politickém životě Edvarda Beneše.

Vladimír Zikeš v závěru knihy zdůraznil, že nebude dělán dotisk. Nikdo jiný z československých prezidentů nedostal darem obdobnou publikaci, kterou by její autoři vytvářeli dobrovolně a z prostého nadšení, aby takto velkolepě a oslavně zaznamenali den jeho zvolení. Na mnohé dnešní čtenáře jistě taková publikace působí poněkud bizarním dojmem, tím spíše je ale působivým dokladem zvláštních poměrů třetí republiky, kdy se občané radovali, že skončila válka a nacistická diktatura, a současně s nadšením a vírou v lepší zítřky budovali nový systém, který se ani ne za tři roky změnil v komunistickou totalitu.

ředitelem. V roce 1938 odešel do předčasného důchodu a věnoval se jako soukromý badatel dějinám Prahy z uměleckohistorického hlediska. V roce 1964 odešel do USA ke svému synovci, kde pak zemřel.

31 Jan Konůpek (1883–1950), grafik, malíř, ilustrátor a rytec. Dlouholetý člen Sdružení českých umělců grafiků Hollar a zakladatel uměleckého sdružení Sursum. V letech 1923–1932 učitel na Státní grafické škole, od roku 1946 člen České akademie věd a umění.

32 Vladimír Zikeš (1906–1980), nakladatel a odbojář. Kariéru knihkupce a nakladatele začínal jako tajemník v nakladatelství Františka Topiče. Ve 20. letech začal vydávat první publikace jako soukromý nakladatel. V roce 1937 založil nakladatelství a knihkupectví se sídlem v Praze na Národní třídě č. 19. V roce 1941 se pak jeho knihkupectví a nakladatelství přestěhovalo do paláce Colloredo-Mansfeldů (Karlova ulice č. 2). V té době ovšem už Zikeš spolupracoval s odbojem. Následujícího roku nuceně přešel do ilegality, aby unikl plánovanému zatčení. S pomocí odbojových pracovníků uprchl na Slovensko, kde působil rovněž v odboji, mimo jiné se účastnil i Slovenského národního povstání. Po návratu do Prahy obnovil svoje nakladatelství, v roce 1949 však bylo zlikvidováno. Nastupujícím komunistickým režimem byl pronásledován, nemohl působil ve své profesi a pracoval řadu let v nejrůznějších dělnických zaměstnáních. Jeho pokusy uchytit se jako nakladatel na Slovensku dopadly v tomto období rovněž neúspěšně. Zikešův archiv je uložen v Knihovně Národního muzea.

33 Tato autorská dvojice spolupracovala i na dalších publikacích, např. *Praha doznívajícího baroka: 1730–1740 a Praha v květu baroka: 1700–1718* (Atlas, Praha 1948 a 1949).

34 NOVOTNÝ, Antonín – KONŮPEK, Jan: *Volba presidenta republiky: 19. VI. MCMXLVI*, úvod, nestránkováno. Z tohoto úvodu pocházejí i další citace.

35 *Archiv Národního muzea*, f. Edvard Beneš, inv. č. 762.

Pergamenová listina Ústavodárného národního shromáždění s přivěšenou státní pečeti oznamuje Edvardu Benešovi zvolení prezidentem
Foto: ANM

Nahoře schránka na pergamenovou listinu oznamující zvolení Edvarda Beneše prezidentem

Edvard Beneš ve společnosti (zleva) Zdeňka Fierlingera, Klementa Gottwalda (zády), Jana Šrámka a Antonína Zápotockého ve Staré sněmovně Pražského hradu po zvolení prezidentem, 19. 6. 1946

Foto: ANM

Edvard Beneš podepisuje za přítomnosti (stojící za ním zleva) komunistického ministra vnitra Václava Noska, předsedy parlamentu Antonína Zápotockého a ministerského předsedy Zdeňka Fierlingera ve Staré sněmovně prezidentský slib

Edvard Beneš při skládání prezidentského slibu ve Vladislavském sále

Foto: ANM

Nahoře vlevo pohled do Vladislavského sálu při volbě prezidenta, vpravo prezidentova jízda Prahou po jeho zvolení

Litografie z oslavné publikace. První zachycuje Edvarda Beneše ve Vladislavském sále, druhá prezidentovu kolonu v Nerudově ulici při triumfální cestě Prahou

Foto: ANM

Edvard Beneš v doprovodu (zleva) ministra obrany Ludvíka Svobody, předsedy parlamentu Antonína Zápotockého, předsedy vlády Zdeňka Fierlingera a dalších členů vlády vykonává přehlídku čestné roty na nádvoří Pražského hradu u příležitosti svého zvolení prezidentem

Edvard Beneš po zvolení prezidentem při cestě jásající Prahou

Foto: ANM

